Лекція 2. Рівносильні формули. Закони логіки

План

1. Рівносильні формули

2. Закони логіки

1. Рівносильні формули

Означення. Формули φ та ω називаються **рівносильними (еквівалентними) формулами** логіки висловлень, якщо вони приймають однакові значення істинності на всіх інтерпретаціях змінних, кожна з яких входить принаймні у одну з формул φ або ω. Той факт, що формули **рівносильні**, позначається як $\varphi \equiv \omega$.

Відношення рівносильності формул, побудованих із деякої фіксованої множини атомів, задовольняє умови рефлексивності, симетричності та транзитивності , а отже є відношенням еквівалентності. Тому множина усіх формул розбивається на класи, у кожному з яких містяться рівносильні між собою формули.

2. Закони логіки

Означення. Формула логіки висловлень називається **законом**, якщо вона набуває значення істинності при всіх можливих наборах значень істинності висловлень з яких вона складається.

Рівносильні перетворення формул ґрунтуються на законах логіки висловлень, основні з яких наведені у таблиці.

№	Назва закону	Формулювання
1	Закон комутативності кон'юнкції	$A \wedge B \equiv B \wedge A$
2	Закон комутативності диз'юнкції	$A \vee B \equiv B \vee A$
3	Закон асоціативності кон'юнкції	$(A \wedge B) \wedge C \equiv A \wedge (B \wedge C)$
4	Закон асоціативності диз'юнкції	$(A \vee B) \vee C \equiv A \vee (B \vee C)$
5	Перший закон дистрибутивності	$A \wedge (B \vee C) \equiv A \wedge B \vee A \wedge C$

6	Другий закон дистрибутивності	$A \vee B \wedge C \equiv (A \vee B) \wedge (A \vee C)$
7	Закон подвійного заперечення	$\bar{\bar{A}} \equiv A$
8	Закон суперечності	$A \wedge \bar{A} \equiv 0$
9	Закон виключення третього	$A \vee \bar{A} \equiv 1$
10	Перший закон де Моргана	$\overline{A \wedge B} \equiv \bar{A} \vee \bar{B}$
11	Другий закон де Моргана	$\overline{A \vee B} \equiv \bar{A} \wedge \bar{B}$
12	Закон ідемпотентності кон'юнкції	$A \wedge A \equiv A$
13	Закон ідемпотентності диз'юнкції	$A \vee A \equiv A$
14	Властивості нуля	$A \wedge 0 \equiv 0, \quad A \vee 0 \equiv A$
15	Властивості одиниці	$A \wedge 1 \equiv A, \quad A \vee 1 \equiv 1$
16	Перший закон поглинання	$A \vee A \wedge B \equiv A$
17	Другий закон поглинання	$A \wedge (A \vee B) \equiv A$
18	Модифікований закон поглинання	$A \vee \bar{A} \wedge B \equiv A \vee B$
19	Закон усунення імплікації	$A \to B \equiv \bar{A} \vee B$
20	Перший закон усунення еквівалентності	$A \leftrightarrow B \equiv (A \to B) \wedge (B \to A)$
21	Другий закон усунення еквівалентності	$A \leftrightarrow B \equiv \bar{A} \wedge \bar{B} \vee A \wedge B$

Теорема: Формули φ та ω рівносильні тоді і тільки тоді, коли формула $\varphi \leftrightarrow \omega$ є загальнозначущою.

Теорема: Якщо φ_1 підформула формули ω_1, $\varphi_1 \equiv \varphi_2$, формула ω_2 отримується з формули ω_1 заміною підформули φ_1 на φ_2, то формули ω_1та ω_2 рівносильні.

Ці теореми використовуються для побудови ланцюжків рівносильних формул.

Приклад 1. Для формули $\varphi \equiv \bar{A} \wedge B \to (C \leftrightarrow \bar{A})$ побудувати рівносильну їй формулу, яка містила б лише атоми, символи операцій заперечення і диз'юнкції.

Розв'язок.

$$\bar{A} \wedge B \to (C \leftrightarrow \bar{A}) \equiv \overline{\bar{A} \wedge B} \vee (C \leftrightarrow \bar{A}) \equiv \bar{\bar{A}} \vee \bar{B} \vee (C \leftrightarrow \bar{A}) \equiv A \vee \bar{B} \vee \bar{C} \wedge \bar{\bar{A}} \vee C \wedge \bar{A} \equiv$$

$$\equiv A\vee\bar{B}\vee\bar{C}\wedge A\vee C\wedge\bar{A}\equiv A\vee\bar{B}\vee\overline{\overline{\bar{C}\wedge A}}\vee\overline{\overline{C\wedge\bar{A}}}\equiv A\vee\bar{B}\vee\overline{C\vee\bar{A}}\vee\overline{\bar{C}\vee A}.$$

Приклад 2. З використанням рівносильних перетворень довести, що формула $\varphi\equiv\overline{\bar{B}\to\bar{C}}\to(C\leftrightarrow A\vee C)$ є загальнозначущою.

Розв’язок. Покажемо, що формула $\varphi\equiv\overline{\bar{B}\to\bar{C}}\to(C\leftrightarrow A\vee C)$ рівносильна 1.

$$\overline{\bar{B}\to\bar{C}}\to(C\leftrightarrow A\vee C)\equiv(\bar{B}\to\bar{C})\vee\bar{C}\wedge\overline{A\vee C}\vee\mathrm{C}\wedge(A\vee C)\equiv$$

$$\equiv B\vee\bar{C}\vee\bar{C}\wedge\overline{A\vee C}\vee C\equiv\bar{C}\vee C\vee B\vee\bar{C}\wedge\overline{A\vee C}\equiv 1\vee B\vee\bar{C}\wedge\overline{A\vee C}\equiv 1.$$

Отже, формула φ є загальнозначущою.